

A close-up photograph of a golden scale of justice and a wooden gavel resting on a wooden surface. The scale is on the left, and the gavel is on the right. The background is a warm, orange-brown color. The text "Юридична лінгвістика" is overlaid in the center in white, bold, sans-serif font.

Юридична лінгвістика

План:

1) Юридична лінгвістика:
основні поняття,
завдання, стан вивчення
в Україні.

2) Поняття лінгвістичної
експертизи текстів.
Класифікація
лінгвістичних експертиз.

3) Особливості
судового дискурсу.

Рекомендована література
(одне з поданих джерел
ЗАКОНСПЕКТУВАТИ):

- Закон України «Про судову експертизу»:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
- Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика // Мовознавство. – 2011. – № 2. – С. 31-37.
- Баранов А.Н. Теория лингвистических экспертиз как направление прикладной лингвистики // Материалы международной конференции по компьютерной лингвистике «Диалог 2004»:
<http://www.dialog-21.ru/Archive/2004/Baranov.htm>

1) Юридична лінгвістика: основні поняття, завдання, стан вивчення в Україні

- Юриспруденція – це суспільна наука, що вивчає право як особливу систему соціальних норм, окремі галузі права, історію держави та права, функціонування держави та політичної системи загалом.
- Юридична лінгвістика – це галузь знань, що виникла на перетині лінгвістики і юриспруденції, що вивчає роль і функції мови та мовлення в юрисдикційному процесі в синхронному та діяхронному планах.

Юридична лінгвістика як навчальна дисципліна включає в себе такі курси:

«Основи
правничої
мови»,

«Українська
юридична
термінологія»,

«Мова закону і
проблеми
законодавчої
стилістики»

«Мова права»,

«Судове
ораторське
мистецтво»

Серед її завдань можна назвати:

- опанування методикою складання та редагування правничих текстів;
- вивчення методики проведення лінгвістичної експертизи законопроектів;
- вивчення основ законодавчої техніки;
- опанування методикою проведення фоноскопичних досліджень;
- робота над підвищенням культури усного та писемного мовлення працівників правничих інституцій;
- вивчення особливостей ораторського мистецтва суддів, прокурорів, адвокатів.

Основні напрями досліджень:

1) сприяння в розв'язанні теоретичних проблем самої юридичної науки;

2) удосконалення мовного забезпечення законодавчої практики;

3) удосконалення лінгвістичної підготовки, усного та писемного мовлення працівників правоохоронних і судових органів.

Методи юридичної лінгвістики

- системний метод (пізнання державно-правових та мовних явищ як цілісної структури, елементи якої пов'язані між собою),
- статистичний метод (вивчення статистичних характеристик державно-правових та мовних явищ),
- метод моделювання (допомагає при пошуку найкращих схем визначень наукових понять),
- соціологічний метод (анкетування, інтерв'ювання для наприклад вивчення мовної ситуації в державі чи в регіоні),
- порівняльний метод (порівняння державно-правових та мовних явищ із метою вирізнення в них спільних та відмінних рис).

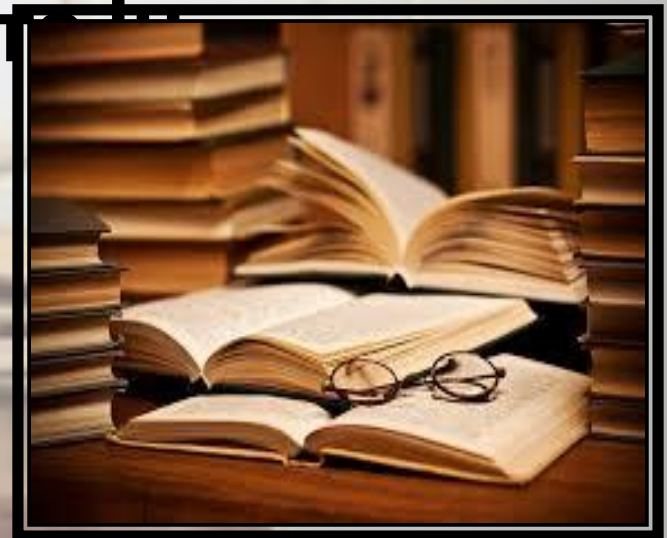
Актуальні проблеми:

- установлення авторства тексту;
- удосконалення лінгвістичної частини судово-фоноскопичної експертизи;
- тлумачення змісту правової норми;
- удосконалення мовної підготовки працівників правоохоронних та судових органів.

Зв'язок з іншими науками

- Юридична лінгвістика пов'язана з блоком історико-теоретичних наук – теорією держави і права, філософією права; соціологією, логікою, політологією та ін.

• Також існує міцний зв'язок із криміналістикою

якій юридична лінгвістика допомагає розв'язувати проблеми криміналістичних експертиз мовлення людини, розробляючи лінгвістичні засади проведення фоноскопичних досліджень, працює над унормуванням термінології криміналістики.

- Зв'язок юридичної лінгвістики з юридичною психологією виявляється у дослідженні проблем мовленнєвого спілкування працівників правоохоронних та судових органів з особами, що підозрюються чи обвинувачуються у скоєнні злочину або ж засудженими.

2) Поняття лінгвістичної експертизи текстів. Класифікація лінгвістичних експертиз

- Лінгвістична експертиза в першу чергу необхідна у судовій сфері, галузі патентознавства та товарних знаків. Термін «експертиза» в такому випадку розуміється дещо ширше, як зафіксована в тій чи іншій формі думка лінгвіста про мовні феномени. Текст у цьому випадку розуміється як продукт мовленнєвої здібності людини, що використовується в комунікації між людьми та в суспільній комунікації.

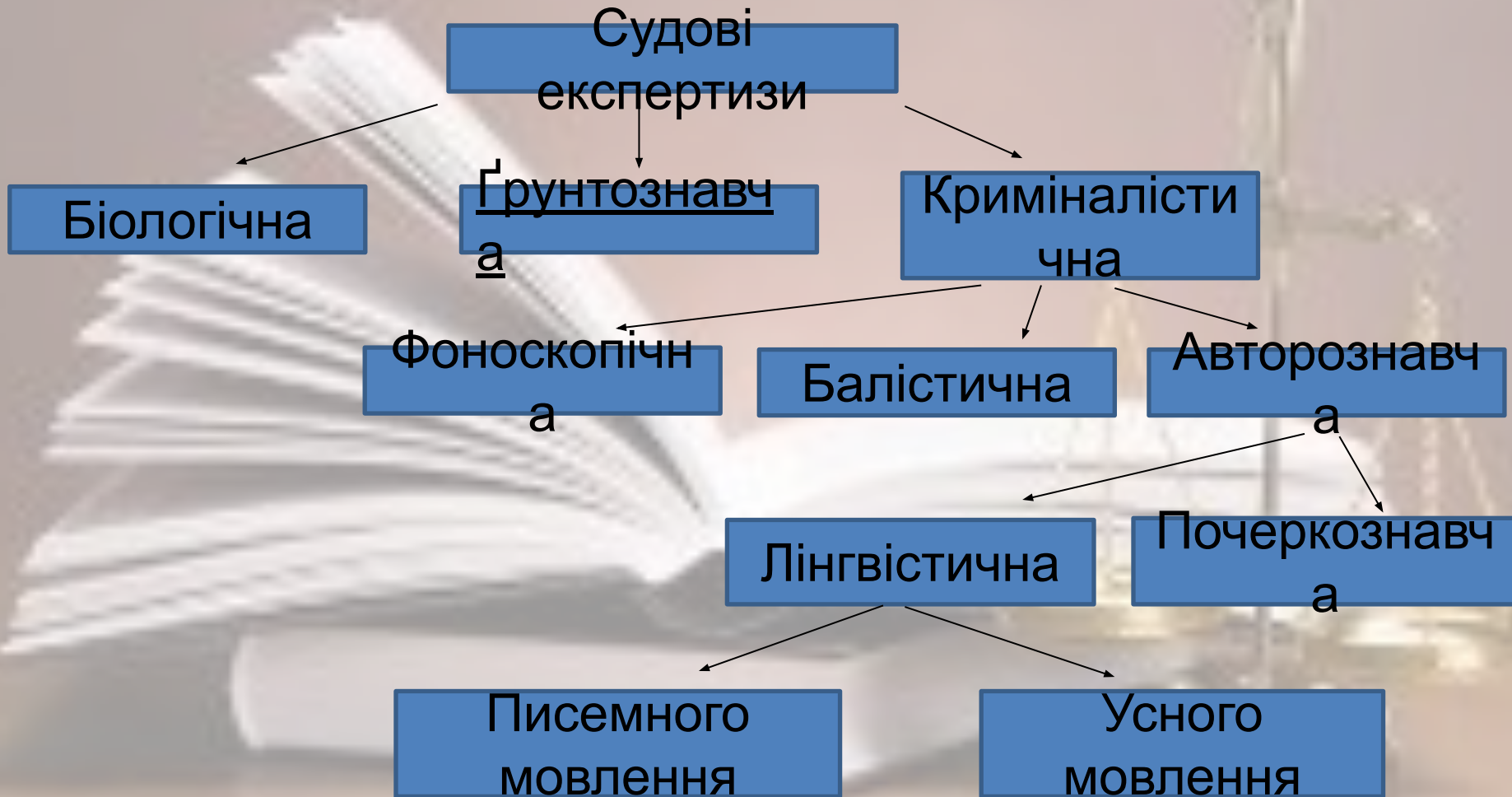
Класифікація судових експертиз

На сьогодні юридичною наукою поки що не вироблено єдиної класифікації судових експертиз. Те ж стосується і вирізнення видів експертиз криміналістичних.

Ю. Ф. Прадід запропонував таку класифікацію судових експертиз

Класифікація лінгвістичних експертиз (за А.М. Барановим)

За формальним параметром:

1. Офіційні (виконуються за постановою суду і мають статус доказів).
2. Ініціативні (виконуються з ініціативи будь-яких зацікавлених фізичних або юридичних осіб)

За кількістю експертів:

1. Комісійні (виконуються кількома експертами).
2. Некомісійні (виконуються одним експертом).

За об'єктом лінгвістичних експертиз:

1. Експертизи звучного мовлення (досліджуються акустичні характеристики мовленнєвих висловлень).
2. Експертизи письмових текстів.
3. Вербально-візуальні експертизи (досліджують комбінації вербальної та невербальної інформації, наприклад, тексту і зображення).

Класифікація лінгвістичних експертиз

За основними областями застосування! (за А. М. Барановим)

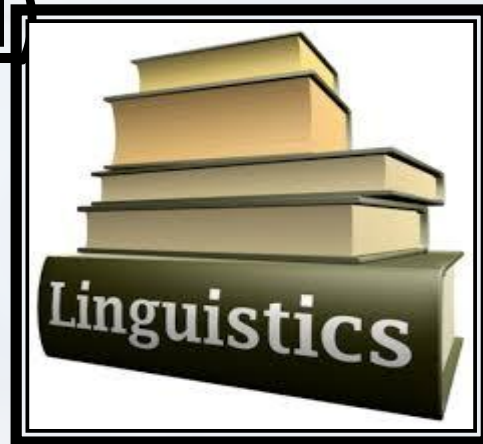
1. Юридичні/правові експертизи.
2. Патентознавчі експертизи.

За обсягом аналізу:

1. Холістичні (суцільно-текстові) експертизи.
2. Часткові (аналізуються значення слів, словосполучень).

За рівнем аналізу мови:

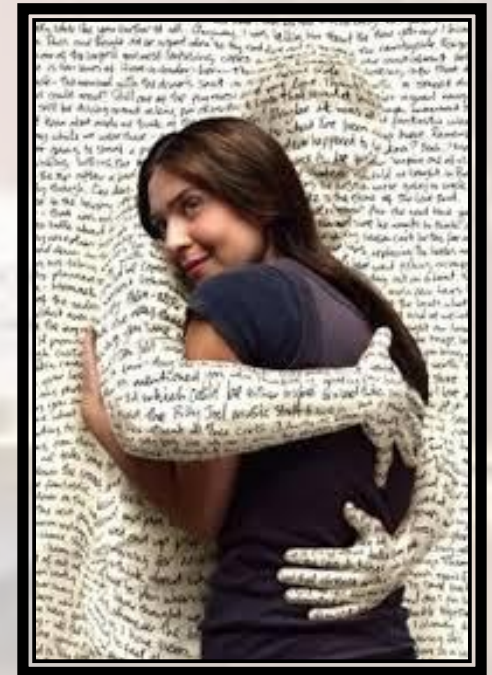
1. Почеркознавчі.
2. Фонетичні (у т.ч. фонологічні та інтонологічні).
3. Морфологічні (частіше за все при аналізі товарних знаків).
4. Текстологічні (в т.ч. лінгвостилістичні).
5. Дискурсивні (дослідження вербальних і невербальних компонентів)

Основні поняття лінгвістичної експертизи

Найістотнішими в лінгвістичній експертизі є поняття інформації, відомостей, твердження та припущення.

- **Відомості** – це інформація, що введена в модель світу людини та узгоджена з уже наявною там інформацією.

- Важливу роль відіграє розмежування явної (експліцитної) та прихованої (імпліцитної) інформації, а також імпліцитні способи введення в текст і дискурс тверджень і припущень.

Способи вираження імпліцитних тверджень:

- **еліптичні твердження** (такі форми відновлюються з контексту або ситуації спілкування).
- **актуальне значення фразеологізму** (пропозиційний складник, у якому втілюється актуальне значення, реалізується на фоні внутрішньої форми, яка добре усвідомлюється носієм мови).
- **пресуппозиції** (компонент плану змісту вислову, який припускається відомим учасникам комунікативної ситуації або є основою оцінки його як істинного або помилкового).

Наслідки відповідають тій частині плану змісту вислову та тексту, яка з певною долею ймовірності буде реконструйована адресатом.

Припущення – мовні конструкції, що описують становище, яке з певною долею ймовірності відбувалося або відбуватиметься.

Розділи теорії мови, що найчастіше використовуються в експертній діяльності:

- лексична та лінгвістична семантика;
- лінгвістична прагматика (теорія мовленнєвих актів, що визначає комунікативну спрямованість висловлювання);
- теорія мовного впливу (дослідження механізмів варіативної інтерпретації дійсності);
- теорія аргументації (дає можливість виявляти тези та аргументи спірних текстів, визначити приховані компоненти процесу

Етапи виконання лінгвістичної експертизи

1. Виділення безпосередньо об'єкта аналізу (лінгвістичного аспекту поставлених експертові питань).
2. Встановлення джерел інформації у справі.
3. Визначення джерел лінгвістичної інформації.
4. З'ясування можливостей використання репрезентативних корпусів текстів та інших інструментів комп'ютерної обробки мовних даних.
5. Визначення необхідності використання правових документів.

3) Особливості судового

дискурсу

- Судовий дискурс – це усний прилюдний комунікативний акт (твір), що реалізується в судовому засіданні, регламентується чинним законодавством і спрямований на встановлення істини, визнання винуватості чи невинуватості підозрюваних у вчиненні правопорушення осіб (чи особи) і визначення міри покарання у ході правової суперечки між двома сторонами (сторона захисту і сторона обвинувачення).

До структури судового дискурсу входять такі компоненти:

1. Об'єкт судового розгляду – правові суперечки в цивільних, кримінальних та господарських справах.
2. Учасники судового дискурсу.
3. Дії судді, які спрямовані на встановлення обставин справи на досудовому етапі слідства, які повинні стати інформаційним тлом для розгляду справи по суті на судовому засіданні.
4. Факультативні елементи, що відображають загальновизнані правила і норми поведінки у ситуації "судове засідання"

Текстам права притаманні такі особливості:

- **вживання слів тільки у прямому значенні;**
- **відсутність слів із значенням суб'єктивної оцінки;**
- **відсутність розмовних та просторічних слів, діалектизмів;**
- **широке використання термінології та номенклатурних найменувань** (бартер, монополізм, *свободи*, правова держава, кодекс, закон);
- **активне вживання запозичених слів** (*апеляція, алібі, суддя* тощо), в тому числі латинізмів (*de jure, de facto* тощо);
- **вживання архаїзмів та історизмів**, які активно функціонують саме в мові права (*присяжний, діяння, розбій, позикодавець, позивач, мито* тощо);
- **вживання антонімів** (*добре - погано*), **конверсивів** (*укладання – розірвання, відповідач – позивач*);
- **обмежене вживання синонімів;**
- **обмежена сполучуваність слів** (догана виноситься, посада обіймається і т.д.);
- **вживання кліше**, що є необхідними елементами юридичних документів (*беручи до уваги, суд постановив* тощо);

• **активне вживання характерних для мови права стійких словосполучень**

- Текстам законодавчого підстилю притаманна суворая регламентованість вживання лексичних одиниць, що не виключає вживання багатозначних слів, синонімів, омонімів, які виконують прагматичну функцію і відповідають одній із основних вимог до текстів офіційно-ділового стилю – точності.
[Муравьева 2004].

Дякую!